

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

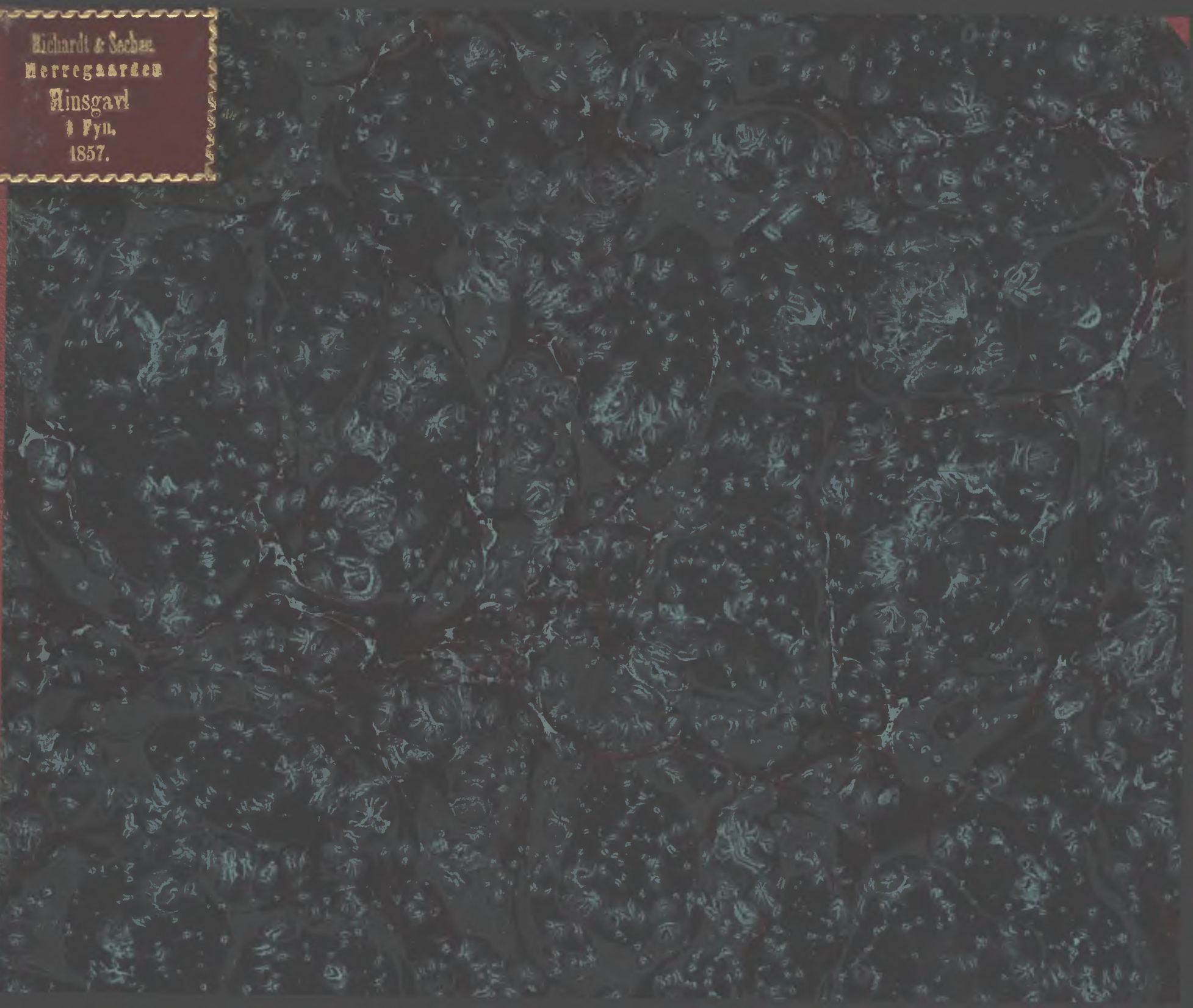
Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Richardt & Secher.
Herregården

Hinsgård
i Fyn.
1857.

F. Richardt del J. Hellesen lith.

C.A. Reitzels Forlag.

Ern. Barentzen & Co lith Just.

HINS GAVL.

i Fyn, opført 1784.

HINSGAVL.

i Fyn, opført 1784.

Løt ved Lille Belt, en Hjerdingvej vest for Middelfart ligger Herregaarden Hingsgavl i en yndig Egn, i Middelfart Sogn, Bends Herred. I forrige Tider var her et kongeligt Slot, der dog ikke laa aldeles paa samme Sted som den nuværende Gaard, men nogle hundrede Skridt derfra i nordvestlig Retning ved Strandbrædden paa en høj Bakke, som endnu kaldes Slotsbanken eller det gamle Slot. Dettets ældste Navn var Hagnæthsgavl; senere kaldtes det Hingsgavl, og Navnet staar saaledes flet ikke i Forbindelse med Ordet Hind, som man ellers kunde formode. Sandsynligvis har denne frugtbare Egn været beboet langt tilbage i Oldtiden, og her har maaske allerede da været en Befæstning; men det er først hen i Middelalderen, at Slottet nævnes. Efter Folkesagnet skal der lige over for dette Slot have ligget et Kloster og en Kirke. Paa Slottet boede fordem en Ridder, der havde en meget skøn Datter, til hvem en rig og en fattig Vejler maalte sig. Faderen foretrak den første, Datteren den sidste. Den haarde Fader lod sig ikke bevæge ved hendes Bønner og Taarer; hun besluttede derfor at blive en Himlens Brud. Allerede stod hun for Alteret for at iføres Nonnedragten, da den af hende forsmaaede Vejler trængte ind i Kirken for med Vold at bortføre hende. Hun flygtede til Klosteret, og Kirken tilligemed Ridderen og hans Følgesvende forsvandt aldeles.

Som kongeligt Slot forekommer Hingsgavl med Sikkerhed i September 1295;

da holdt Kong Erik Menved og Hertug Baldemar den fjerde af Sønderjylland et Møde her for at afgjøre den imellem dem herskende Tvist; ved denne Lejlighed blev der sluttet Vaabensstilstand paa et halvt Aar. Et Par Dage senere havde Kong Erik her en Sammenkomst med den norske Konge, Erik Præstehader, og da blev der ligeledes sluttet en Stilstand, som skulde vare indtil fjorten Dage efter Midsommer næste Aar; men denne Overenskomst var frugtesløs, da den hverken blev holdt af de Danske eller Nordmændene, og under den atter udbrudte Krig skal Hingsgavl være blevet indtaget, uvisst om af Nordmændene eller de Danske. I Aaret 1317 bleve Grev Gert af Pinneberg og Hr. Henneke af Holsten paa tre Aar forlenede med Hingsgavl og hele Fyn for den Understøttelse af 200 Mand, de havde bragt Kong Erik i Krigen imod Markgreven af Brandenburg, og 1320 blev hele Den arvelig overdragen til Grev Gerts Sønnesøn Johan. Imidlertid sluttede Christoffer den anden 1329 en Overenskomst med sin Halvbroder, Grev Johan af Bagrien, i Følge hvilken Hingsgavl blev pantsat til den sidstnævnte, imod at Kongen skulde beholde Kalundborg. Til begge Huse (Slotte) skulde der lægges saa megen Rente, som der behøvedes til at holde dem for; hvis Kongen ikke kunde overlevere Greven Hingsgavl, skulde han belejre det og ikke høre op dermed, førend han fik det i sin Magt; behøvede Kongen Grevens Hjælp ved Belejringen, skulde denne følge

HINSGAVL.

i Fyn, opført 1784.

ham og efter Indtagelsen sættes i Besiddelse d af. Da Grev Johan Aaret efter døde barnløs, overdrog Kongen Den som arveligt Len til den bekendte Grev Bert af Holsten-Rendsborg. Hingsgavl med Halvdelen af Den blev strax overladt til Greven, som samtidig hermed pantsatte hele dette Len til Henneke v. Hummersbüttel, med Kirketiende, Told, Møntrettighed m. m. Hvis Hingsgavl blev ham frataget, skulde han have Torning Slot, og hvis han ogsaa mistede dette, da Blån Slot. Men allerede 1333 maatte han i Følge Forlig love at erstatte Greven, hvad han havde oppebaaret mere end der var bestemt af Fyn samt hvad han havde modtaget paa Hingsgavl og ikke beregnet, med Undtagelse af de nødvendige Udgifter; 30 Adelsmænd skulde med ham aflægge Ed paa Rigtigheden af hans Angivelser, og han maatte desuden edelig love, at hverken han eller nogen anden for hans Skyld skulde hæbne sig paa Greven formedelt denne Sag.

Da Kongen 1348 indløste Nyborg og den ene Halvdel af Fyn, beholdt Greverne Hingsgavl, hvorunder hørte Vends og Bog Herreder. I Aaret 1357, da Benedikt v. Ahlefeld var Hovedsmand paa Slottet, og en Mængde holsteniske Adelsmænd havde forsamlet sig ved Kirken i Anledning af hans Frues Begravelse, overfaldt Kong Valdemar dem pludselig og bortførte mange Holstenere som Fangere. Alligevel blev han ikke derved Herre over Slottet; thi det følgende Aar gjorde han fra Langeland et uheldigt Forsøg paa at tage det; flere af hans Skibe bleve skilte fra ham i Nattens Mørke, og han udrettede ikke andet end at brandstatte nogle Byer og Der.

Jørend Kong Valdemar i Aaret 1368 maatte forlade sit Rige, var dog Hingsgavl kommet under Kronen; thi ved en Overenskomst af 16de Juli 1369 imellem Lensmanden Beder Jversen og Greverne Henrik og Klavs af Holsten siger hin, at hvis Kongen, der havde overdraget ham Lenet, atter skulde komme til Fyn og fordrø det tilbage, da vilde han inden en Maanedes Forløb overlevere ham det; men hvis Kongen mistede Riget eller døde, skulde han overgive Greverne Slottet med Tilhørende. I Aaret 1387 nævnes Berneke v.

Schinkel som kongelig Lensmand paa Hingsgavl; han var en Søn af Otto Schinkel og den første af denne holsteniske Slægt, der bosatte sig i Danmark. Hans Hustru var Karen Sture. Han var en af de Adelsmænd, der paa Fynboernes Vegne udstødte Hyltingsbrevet til Dronning Margrete. Af hende og Erik af Pommern havde han Hingsgavl Len med underliggende Kjøbstæder ligesom og Rugaard med Skovby Herred og Bogenfse m. m. i Pant. Berneke Schinkel døde 1406 eller 1408 og blev begravet i St. Hans Kirke i Odense. I Aaret 1426 stadfæstede Erik af Pommern paa dette Slot Bogenfse Bys Privilegier. 1434 og 1435 synes Henrik Bors at have været Lensmand her. 1436 kom Hingsgavl under Hertug Bugislaw af Pommern, som Kongen ønskede til sin Eftermand; men allerede tre Aar efter forlode baade han og Hertugen Riget. Paa samme Tid blev Eggert Christiensen af den sønderjydske Ht Frille Lensmand, og 1440 holdtes der en Forsamling af udvalgte Mænd for hvert Sogn i Vends Herred, som edelig lovede for sig og sine Efterkommere, at de vilde holde de Forpligtelser, de havde indgaaet med Hensyn til deres Forhold til Eggert Frille og de følgende kongelige Lensmænd paa Slottet. 1442 stadfæstede Christoffer af Bavern paa Hingsgavl Bogenfse Bys Privilegier, og samme Aar befalede han Bønderne og Almuen, som byggede og boede i Skinkelborg Len, at være Hr. Eggert Frille horige og lydige og at yde til ham paa Kongens Vegne Skat, Landgilde og øvrige Afgifter, eftersom Kongen havde forundt ham at have og bruge Skinkelborg Len til Hingsgavl. 1443 var Hr. Eggert Frille en af de fire Rigsgraader, som toge Kjøbenhavn i Selvfester; indtil Magestiftet angaaende Staden var blevet fuldbyrdet imellem Kongen og Bisstoppen af Roskilde. 1447 blev her i Kongens Nærvarrelse holdt Retteeting, og da blev det bestemt, at Biskop Ulrik af Mars (Marhuus) maatte have sit Skib frit gaaende fra Laasinge til Lyfland, for at lade hente saa meget som han behøvede til sin Gaard paa Den, og at denne Ds Indbyggere maatte, naar det ej udtrykkelig var blevet forbudt, føre sine Dren og Røer til Lyfland; hvorimod de skulde føre Korn, Mel, Smør og Honning og andre vædende Varer,

HINSGAVL.

i Fyn, opført 1784.

som de vilde sælge; til Svendborg og ikke andensteds hen. Hvad Varer Laas-
inge Indbyggere førte fra Lydsland, skulde de ikke drive Kjøbmandskab med,
men enhver af dem nyde og bruge til sit eget Behov. Hvad de af ædende
Varer førte andensteds hen, skulde Fogeden i Svendborg beslaglægge paa Kongens
Begne, og Halvdelen deraf skulde være forbrudt til Kongen, Halvdelen til Svend-
borg By. 1451 var Hr. Eggert Frille tillige Embedsmand paa Kjøbenhavns
Slot, men det følgende Aar kaldes han atter ifkun Hovedsmand paa Hingsgavl.
I Aaret 1454 holdt Christiern den første Rætterting paa dette Slot og
udstædte her et Brev om de jyske Borgeres Lødsfrihed. 1461 synes Eggert
Frille, i Følge et til ham af Biskop Henrik af Ribe udstædt Skjøde paa
Alsperup Hovedgaard, ogsaa at have haft Dre Birk i Forlening. Samme Aar
fik Erik Jespersen, som rimeligvis var Slottets Foged, paa Lensmandens
Begne et Lingsvidne om, at en Vej over Bogelunds Mark skulde være alfar
Vej og ikke gærdes eller omgraves, samt at Kongens Foged paa Hingsgavl ene
var berettiget til Skovleje og Oldengæld af Skoven Staverskov. For alt hvad
Hr. Eggert paa Kongens Begne havde oppebaaret i Alsens og for den Land-
hjælp, han havde modtaget af Almuen i det ham betroede Len, fik han samme
Aar Kongens Kvittering. 1463 laante han Kongen 100 rhinske Gylden og fik
derfor to Bøndergaarde i Pant. I Aarene 1470 og 1471 havde han som
Slottets Embedsmand en Trætte om Ejendomsretten til Græsholmen paa Høn-
nerup Mark i Gjelsted Sogn. Denne Holm købte han 1470 af Bent Wille,
der 1472 gav den Erklæring, at Hr. Eggert Frille aldrig havde tvunget Niis
Unkersen til at afstaa ham Græsholmen, men at han fik den som lovligt
Pant, og 1474 vidnede Jesper Noreby, at han havde hørt og set, hvor-
lunde Niis Unkersen annammede sine Penge af Hr. Eggert for Græsholmen
og derfor ingen Ret kunde have til den uden som Pant. Hr. Eggert Frille
døde 1476 og blev begravet i St. Hans Kirke i Odense. Hans første Hustru
var en Datter af Hr. Henning Pødebust; hun nævnes 1448 som hans
Kone. Senere ægtede han Fru Anna Banner.

1482 var Eggert Andersen Lensmand paa Hingsgavl. Kong Hans op-
holdt sig 1492 paa Slottet og udstædte her den Befaling, at Fyns Biskop ikke
skulde stævne andre end Odense Bys egne Borgere til Bygdemand i Sager, der
angik selve Staden. Paa samme Tid blev der affagt en Dom imellem Kongen
paa den ene Side og Hr. Henrik Knudsen paa sine egne og sin Moder Fru
Hilleborgs Begne, samt Peder Wille og Jørgen Daa paa deres Hustruers
og flere deres Medarvinges Begne paa den anden Side, om et Pantebrev,
som Dronning Margrete og Kong Erik havde udstædt paa 6000 Mark,
hvoraf de 4000 Mark paa Hingsgavl med underliggende Kjøbstæder og Len, for
hvilk 6000 Mark den fornævnte Hr. Berneke Schinkel havde faaet Rugaard
med Skovby Herred, Bogense By, Harridslev Birk og Bispenberg Sogn i Pant.
Kongen blev frifunden med Hensyn til de 4000 Mark paa Hingsgavl, da Pante-
brevet ikke med rene Ord udtalte, at denne Sum skulde betragtes som et Laan.
I Aaret 1499 pantsatte Kong Hans til Gjerd Nielsen Dresfeld, som var
Hoffinde hos hans Broder, Hertug Frederik, Hingsgavl og Middelfart By.
1515 klagede Mølleren i Horby Mølle til Christiern den anden over, at
Gjerd Nielsen havde vist ham ud af Møllen, som han havde den afdøde
Konges Brev paa. Esker Wille, Embedsmand paa Hagenkov, fik Befaling at
undersøge Sagen. Gjerd Nielsen var endnu 1519 Lensmand paa Hings-
gavl; da fik han Kvittering for 275 Mark, den Afgift, han skulde svare af
Lenet og Alefisket der i Sundet. 1521 fik Peder Ebbesen, som maaske da
var Lensmand, Kvittering for 1750 Mark 10 Skilling Danke for Landhjælp
af Hingsgavl, Næsbyhoved, Bispenberg og Rugaards Len. Da synes Slottet at
have været indløst fra Gjerd Nielsen; thi Dronning Christine, Kong
Hans's Enke kalder det i samme Aar sit og Kronens Slot. I Aaret 1526
fik den tyske Kansler, Hr. Wolfgang v. Uttenhof, Livsbrev paa Hingsgavl
med Alefiske og Marsvinsfang samt Middelfart By. Under Grevens Fejde kom
Lenet fra ham til Mogens Gyldenstjerne; men han fik det atter og havde
det 1542, da det for 400 rhinske Gylden og 1600 Joakimsdaler blev pantsat

HINSGAVL.

i Fyn, opført 1784.

til Frands Broffenhus, Kongens Sekretær, der senere opnaede et saa berømt Navn som Krieger. 1545: tillod Kongen, at Hans Johansen Lindenov, Lensmand paa Kærstrup, maatte indløse Slottet, og Aaret efter kaldes han Embedsmand paa Hingsgavl. Han havde det indtil 1560, da hans Broder, Christoffer Johansen til Drennderup, afløste ham. I August 1564 blev der meddelt et Bidne af Bends Herredsting, at de Gæster og Garder, Christoffer Johansen havde ladet oprejse som Embedsmand paa Hingsgavl, vare Kronens Tjenere ikke forpligtede til at grave eller gærde, da den Hjælp, nogle Bønder havde ydet dertil, var ganske frivillig. Han havde imidlertid kun en kort Tid dette Pantelen; thi 1567 foreholdt Kongen Bønderne under Hingsgavl, at de skulde vare Lensmanden Jørgen Sehested lydige, som Undersaatter burde at gjøre, og rette sig efter hvad han eller hans Foged paalagde dem.

I denne Tid blev det paa Grund af Krigen med Sverrig befalet Lensmanden at holde Postvoerne imellem Rugaard og Middelfart til at flytte og føre de Bud, der i Kongens Vrender drog frem og tilbage. Denne Byrde blev fordelt imellem Borgerne i Middelfart og Bønderne i Venet; men af de sidste bleve dog snart St. Knuds Klosters og Hospitals Tjenere fritagne, da de klagede over, at de ikke kunde overkomme dette og tillige gjøre Ugedage til Klosteret. Ogsaa efter Krigen maatte Bønderne lade to eller flere Vogne daglig møde i Middelfart, enten der var noget at age eller ej; først 1575 bleve de fritagne derfor, da Middelfart Borgere nu med Lethed kunde befordre dem, der kom med Kongens Pas, undtagen naar han var i Jylland og da stedse skulde have sine Postbud imellem Rugaard og Middelfart. Jørgen Sehested, en hollandsk Adelsmand, var haard imod Bønderne, fordrede Nabod (Tilgift) paa deres Landgilde og vilde have Gæsteripengene betalte i tykt Mønt. Klagerne over ham havde til Følge, at der blev givet hans Eftermand Befaling til at lægge Beslag paa, hvad han endnu kunde have tilgode i Venet, indtil han havde ytret sig om Bøndernes Besværing. Med hans Svar derpaa erklærede Kongen sig (1575) tilfreds, med Undtagelse af de Punkter om Landgilden, som Bønderne havde ydet

i Alsens og Odense, og om Gæsteriet, da han ikke havde villet tage til Takke med den i Landet gældende Mønt. Naar han havde tilfredsstillet Bønderne i disse Henseender ved at betale dem, hvad han var dem skyldig, eller han kunde forsvare sig imod dem ved Lov og Ret, og Sagen saaledes var kommen til Ende, skulde han have sit Tilgodehavende. I Aaret 1573 havde imidlertid Hans Johansen Lindenov til Gavnø faaet Tilladelse til at indløse Slottet og Venet fra Jørgen Sehested, og det følgende Aar fik Jver Lunge, Sten Bille og Otte Emmiksen Befaling til at møde paa Slottet ved Juletider, naar han skulde overtage det, før at undersøge, hvorledes Bygningerne i Slottet vare vedligeholdte og før at bese Stovene. 1580 modtog han endelig Lensbrevet, i hvilket det blev bestemt, at han aarlig af den visse og uvisse Rente skulde svare 500 gamle Daler, tjene med 6 Heste og gjøre Regnskab for Løb, Sise og Brag. 1584 gav han en liden Sum til de fattige i Middelfart, og døde 1596 i en Alder af 54 Aar paa Norgaard i Fyn. Hans Enke, Fru Margrete Rosenfrands til Hundslund, overlevede ham indtil 1635. Efter ham blev Preben Bild til Aggersborg Slottets Hovedsmand og havde det indtil 1602. Han var en Søn af Evert Bild til Ravnholt, Rigens Raad og Admiral, og blev født 1556 paa Stenvigsholm ved Throndhjem. Efter at have faaet Undervisning hjemme og hos sin Morbroder kom han 1571 som Page til Frederik den andens Hof, hvilket han forlod 1578 for at tjene i den nederlandske Krig, var derpaa tre Aar ved den sagiske Kurfyrste Augusts Hær og kom tilbage 1582. Han blev 1590 Hofmarskalk hos Christian den fjerde, fik derpaa Rister Amt i Norge, siden Binstrup i Sølland og derpaa Hingsgavl i Forlening. I Aaret 1593 ægtede han Anna Raas, blev 1602 forlenet med Rinderup i Jylland, men døde her allerede en Maanedes Tid efter og blev begravet i Viborg Domkirke. Venet indbragte da i Følge Jordebogen aarlig 1446 Daler; Lensmandens Afgift til Kronen var 350 Daler. Han havde derfor Avlen kvit og fri og Tiendedelen af alle uvisse Indtægter, men skulde tjene Kongen med 2 Heste. Hans Eftermand paa Hingsgavl var Jakob Jakobsen

HINS GAVL.

i Fyn, opført 1784.

lfeld til Ulfeldsholm, som 1604 udstødte et Gavebrev til Skolebørnene i Middelfart. 1605 var Korfits Rud til Fuglsang, 1621 Johan Poggviff til Wnholt, og 1627 Hr. Gregers Krabbe til Torstedlund Lensmand. Den nævnte var en Søn af Niels Krabbe til Torstedlund og Bibeke Ulfeld. Han blev født 1594, gif først i Aalborg, siden i Viborg Skole og rejste OS udenlands. Efter ni Aars Fraværelse kom han hjem, blev Sekretær i Kancelliet og 1627 Krigskommissær. Nogle Aar efter blev han tilligemed Korfits Ulfeld sendt til England for at mægle i Striden imellem Karl den første og Parlamentet. 1641 gif han ligeledes i et diplomatisk Værende til Island, blev 1650 Stattholder i Norge og døde 1655. Med sine Naboer,erne af Mørland i Jylland, havde han idelige Stridigheder, hvorom der endnu Sagn der i Eggen. Han var først gift med Hedevig Rud, siden med Orthe Daa. Han oprettede et Hospital og en Skole ved Torstedlund og beskæftede ligeledes de fattige i Middelfart. 1639 blev han afløst som Lensmand af Hans Lindenov til Hundslund (født 1573), der havde Venet indtil sin Tid 1642; efter ham kom Holsteneren Klavs Sehested.

Hidtil synes Hovet i Almindelighed ikke at have været synderlig trykkelig for Bønderne; men nu, da Agerdyrkningen blev forbedret, klagede en Del dem, nemlig to af Venets Fjerdinge, i Juni 1648 til den udvalgte Konge over en betydelig forøgede Arbejde. Nu vare Byrderne langt større end i Jakobsfelds og Hans Poggviffs Tid. Den Gang bestod deres hele Hovet i at pløje en Eng, kaldet Dalkemad, hvorefter Lensmanden gav Slaafarlene en Ende af Bl i hver Fjerding; siden hjorte hver Mand deraf to Læs til Slottet, og der blev faa meget, og Ugedagstjenerne satte Høet op. Desuden agede hver Mand 12 Læs Gjødnings om Aaret samt 20 Læs Bed. Videre Hovning gjorde de ikke i hin Tid, undtagen naar Kongen havde ladet vare for sig og for sig, da huggede de endnu 1—2 Læs Bed. End videre havde de nogle faa Orde at vedligeholde. Hver Mand gav om Aaret 4 β i Penge og en Orde Havre ikke at behøve at pløje og dyrke Jord videre end her var anført. Holdtægter

gjorde de i Middelfart, hvor Kongens Folk let kunde finde dem. Nu derimod tvang Klavs Sehested dem til at pløje til Slottet, saa at hver Mand i det Aar havde pløjet 3 Dage til Rug og 6 Dage pløjet og fældet; de maatte pløje Græs og age Hø samt høste og vende Korn og age det sammen, hver i alt 15 Dage; de maatte age Møg baade af Slottet og Middelfart By, hvor Lensmanden kunde faa det til Kjøbs, i 6 Dage hver. End videre havde de den Sommer været med at arbejde paa et nyt Hus, som var bygget der, hvor der aldrig var Hus før. De maatte age 10 Læs Bed mere end før. Holdtægter lod man dem nu gjøre paa Slottet, hvor de maatte holde i Borggaardens under aaben Himmel i Regn og Sne, og bleve imidlertid af Slottets Folk jagte til og fra Middelfart, ja fik endog undertiden Læs, naar de havde holdt sin Tid ud. Ved alt dette udmattedes og ødelagdes deres Heste. Langtægter tilstødtes andre at føre i deres Bogne imod Necessen. Lensmanden lod Skoven nedhugge i Flæng, Stubbene rydde og det hele forvandle til Agerland og Gærderne flytte og forsøge, dem til stort Besvær. Naar nogen af dem af Rød og Trang solgte et Par Dyne for Skatters og anden Udgifts Skyld til Adelen, Borgere eller Bønder, blev han derfor højlig forfulgt. Naar Klavs Sehested blev forstøret paa nogen af dem, lod han ham uden Lov og Dom kaste i Fængsel, for han brugte videre Proces, hvilket ingen af de foregaaende Embedsmænd havde gjort. Det Straafoder, de skulde yde til Slottet, maatte de ikke bringe i rette Tid, men kun til Jul og Kyndelmisse, naar Vejen var værst, og den, som da for den slette Vejs og sine svage Hestes Skyld ikke kunde yde det, skulde give 10 Mark derfor, hvilket var dem meget for dyrt; tilforn i salig Korfits Ruds Tid gave de 3 Mark for Læsset. De bade sig forskaaede for alle disse Byrder, som ikke havde været til fra Arilds Tid, og om at de maatte blive ved den Lyng, som de havde haft i Hans Poggviffs Tid. Paa denne Klage svarede Lensmanden, at Bønderne klogelig havde undladt at omtale de to sidste Lensmænd, i hvis Tid Forholdet var det samme som i hans; det var netop Gregers Krabbe, som 1632 havde forhærvet et kongeligt Misfave om Aulens For-

HINSGAVL.

i Fyn, opført 1784.

bedring; da skulde Bønderne have klaget, om de fandt sig besværede. Siden den Tid kunde man ikke lade sig nøje med Jordebogens Høveri; det havde man erfaret i Gregers Krabbes Dage, da nogle satte sig imod at age mere Møg end Jordebogen ommældte, hvorfor de bleve tiltalte og dømt. Hvad Holdbøgerne angik, da vare disse ogsaa indrettede i hans to Formænds Tid; at Bønderne „Strippedes“ til Middelfart, havde de ikke paatalet for ham, da han ellers vilde have undersøgt Sagen. De holdt i Slotsporten, ikke under aaben Himmel; de vilde ikke bygge et Hus paa det dem anviste Sted, og i Ladegaarden kunde de ikke være, da de ellers tog Korn og Foder til Hestene. Der var kun ringe Avl til Hingavil imod til andre Slotte; hver Bonde skulde kun saa 7 Skjæpper Korn af alle Slags, og der behøvedes ikke saa lang Tid som de angave til Plojning, med mindre de selv vare Skyld deri. Aldrig havde han tvunget Bønderne til at slaa Græs og age Høet af Hegnet eller age Korn længer end tilforn, og Kongens Bud ommældte. I Ufreds Tid, da der laa 150 Soldater paa Slottet, maatte der mere Brænde til end Jordebogen bestemte; men siden var der ikke brændt mere end nødvendigt. Det var ikke mere end billigt, at Bønderne tilbode Lensmanden de Dgne til Kjøbs, som de vilde stille sig ved, saaledes var det Skik over hele Landet; men man skulde ikke kunne sige andet, end at han havde betalt dem ligesaa godt som nogen anden. Han havde aldrig straffet Bønderne med Fængsel, uden de havde forset sig saaledes, at de maatte blive aldeles forarmede med Kone og Børn, om de bleve straffede paa Formuen. Til Slutningen gjør han Kongen opmærksom paa, at Bønderne i de to Fjerdinger ikke have haft noget at bestille hermed, kjøndt Hovedmændene ogsaa havde været hos dem, og alle gjorde ens Hovning; det hele var udgaaet fra nogle urolige Hoveder, som han haabede maatte saa den fortjente Straf. Han kunde hellig forsikre, aldrig at have gjort Bønderne Uret paa nogen Maade. I Marts 1649 bleve Hr. Henning Balkendorf til Glorup, Befalingsmand paa Densgaard, og Henning Bogviss til Hollusgaard, Landsdommer i Fyn, udnævnte til som Kommissærer at undersøge Bøndernes Klager. I det

de henholdt sig til Christian den fjerdes ovennævnte Skrivelse til Gregers Krabbe, hvorved det blev befalet ham at fordele paa de andre Bønder det Arbejde, som Ugedagsmændene forsikrede ikke at kunne overkomme, erklærede de Klagen for ugrundet. Sagen fik den Ende, som man kunde vente: Bønderne erkjendte sin Forseelse og angave Hovedmændene; disse bleve straffede, men de andre fik Tilgivelse. Førend denne Sag var bleven afgjort, døde imidlertid Klavs Sehested, i Januar 1649.

I April 1650 fik Tyge Belov til Spøtterup Lensbrev paa Slottet med al vis Rente for aarlig Afgift 225 Daler uden al Afkortning for øde Gods og for Gaarde, som vare ublagte til Officerer og andre Statens Tjenere og privilegerede Personer, Reparationer eller andet. Han skulde holde Kongen og hans Heste fri med Hø og Rugfoder en til tre Dage, eftersom Lejligheden faldt; derimod skulde han gjøre Regnskab for alt det uviste, d. e. Faldsmaal, Sagefald, Husbondehold, Rønningsgods, Bindfælder m. m., hvoraf han skulde beholde en Tiendedel, Told, Sise, Brag, Oldengæld og rodhuggen Skov, hvorfor han intet skulde oppebære, dog have fri Olden for sine egne hjemmefødte Svin, hvis Antal imidlertid maatte angives. Alle sine Folk og Venets Betjente skulde han lønne, og de maatte ikke have nogen anden Indtægt i Venet end Fogeden sine Tiendepenge og Skriveren sin Skriverkjeppe. Han skulde underholde sig og sine Folk, hvor han forstredes indenlands, besordre og underholde Kongens Brevdragere paa en Mats Tid og ikke vise dem til Borgerne i Byen. Han skulde have Tilsyn med Kongens Jord og Ejendom i Venet og paatale ved Retten, om noget var kommet derfra med Urette, saafremt han ikke selv vilde paadrage sig Tiltale. Ogsaa den geistlige Jurisdiktion skulde han overtage, have Præsterne i Befaling samt Stiftets Indkomst og geistlige Rente, hvorfor han skulde gjøre Regnskab, have rigtigt Opsyn med Kirkerens Indkomst, at den anvendtes til disses Bedste, og aarlig lade deres Korn sælge til formuende Borgere i Kjøbstæderne og til ingen andre og derfor aarlig gjøre Regnskab i Rancelliet. End videre skulde han frede Skovene og Jagten i Bildbanen, holde Bønderne ved

HINSGAVL.

i Fyn, opført 1784.

Lov, Ret og Sjæl og ikke besvære dem med ny Paalæg, omhyggelig se efter, at Bejere bleve vel vedligeholdte og paa et eget Sted i sit Regnskab opføre alle de Bøder, han kom til at oppebære for Lovovertrædelser. Aarlig skulde Skriveren lade Kwitteringer følge med alle Udgifter i Regnskabet, hvilke Lensmanden maatte paategne, saafremt de skulde passere. Lenet skulde han tiltræde den 1te Maj. Fra denne Tid habes en Beretning til den svenske Regjering om, at Lenet bestod af 92 jordegne Bønder, 3 halve jordegne Gaarde, 526 Fæstebønder, 4 halve Fæstegaarde, 22 Ugedagstjenere, 5 Møller uden Jord, 198 Husmænd, 340 Drengene for fuld og 124 Drengene for halv Løn. Det var delt i følgende Hjerdinge: Staverby, Åsperup, Jundslev, Aalsbo og Balslev. Af Tyge Belov har man et Brev til Oversekretær Erik Krag, i hvilket han beder om, at denne vil sørge for, at der maa blive sendt ham 4 Lønder Fisk fra Koldinghus og ligesaa meget fra Haderslevhus Len, da han har en saadan Mangel derpaa, at han ikke vilde være i Stand til at skaffe en Ret Fisk til Beje, om Kongen og Hoffet skulde komme derigjennem. Han opfordrer Erik Krag til at gjøre sit Bedste; thi Fisken „skal blive spænderet paa ham og andre gode Kammerater igjen.“ Det kunde være det samme, hvad Slags Fisk det var, dog havde han bedst Lejlighed til at have Gjedder og Karudser der. Tyge Belov var den sidste Lensmand paa Hingsgavl, som snart ophørte at være et kongeligt Slot. Under Krigen med Karl Gustav blev det nemlig indtaget af de Svenske og fik en Besætning af 100 Mand; men den 4de November 1659, da den danske Hær og de tyske Forbundsfolk fra Jylland gjorde Landgang i Fyn, blev det med stormende Haand tilbagetaget. En Del af Besætningen faldt. Resten gik i de forbundnes Tjeneste. Slottet blev ødelagt og ikke senere gjenopbygget.

Efter nogen Tids Forløb blev Godset solgt til Borgemeister Hans Jul og Raadmand Hans Svendsen i Middelfart. De ny Ejere byggede sig en Herregaard, hvortil de benyttede de gamle Mure. Senere tilhørte Gaarden Hans Ahlesfeld og derefter Kaj Hjort. I Begyndelsen af det 18de Aar-

hundrede var Franss Joakim v. Demwiz Ejer af den. Han var en tappert tysk Kriger; det efter Sagnet først skal have tjent som simpel Rytter. 1701 blev han Overste og Chef for det hollstenste hvarvede Regiment og gik med dette, der hørte til de danske Lejetropper i engelsk og hollandsk Sold, til Holland. Her blev han 1706 Brigadere og 1709 efter Marlboroughs Døds Generalmajor, dog paa den Betingelse, at de ældre Brigaderer, naar de bleve forfremmede til Generalmajorer, skulde have Anciennetet foran ham; denne Bestemmelse blev imidlertid ikke overholdt. Demwiz blev 1709 kaldet tilbage, deltog Aaret efter i det uheldige skandske Felttog og reddede ved sin kække Udfærd Levningerne af den ved Helsingborg den 10de Marts 1710 slagne Hær. Da Feltmarskalk Stenbock nemlig sendte Overste Duckert til de danske Tropper for at forlange, at de skulde overgive sig, svarede Demwiz, som altsaa maa have paataget sig Overbefalingen i den saarede Generalleutenant Jørgen Ranzaus Sted, at han tvivlede om, at den svenske General havde Mod til at angribe dem. Herved vandt Hæren tre Dages Frist, som man benyttede til at ødelægge Kanoner og hvad øvrigt, der ikke kunde medføres, og til at indstibe Tropperne, som derpaa kom vel over til Sølland. I Aaret 1711 blev Demwiz Generalleutenant og fulgte med Hæren til Tyskland. Den 20de December 1712 anførte han det danske Rytteriet i det uheldige Slag ved Gadebusch. Rytteriet led her et saa ubetydeligt Tab, at han allerede Dagen efter viste sig med nogle og tyve Eskadroner paa Balpladsen, og kort efter ved Jythen indtog en Stilling for, om det blev nødvendigt, at forene sig med Sagerne og Russerne, hvilket fandt Sted i Begyndelsen af Januar 1713. I dette Aar blev Demwiz General af Kavalleriet og havde 1715 Overbefalingen over de danske Tropper i den ærefulde Kamp ved Streschau. Han blev ogsaa Gehejme-Konferensraad og døde, 53 Aar gammel, 1719; i Sønderby Kirke ved Frederiksgave, hvilken Gaard han ogsaa ejede, blev han begravet. Hans Enke, Margrete v. Lewekau, døde først 1744; desuagtet blev i Følge hans sidste Villie Broderen, Overste Joakim Didrik Demwiz, Herre til Hingsgavl og Frederiksgave. Han døde 1723 i en

HINSGAVL.

i Fyn, opført 1784.

Alder af 54 Aar, og hans Ejendomme tilfaldt Sønnen, Frands Joakim De Wijs. Han blev Major af Kavalleriet og var 1755 ikke længer Herre til Hingsgavl. Dette Gods blev kjøbt af Niels Basse, som forskjønnede Gaarden og anlagde to smukke Frugthaver og Fiskeparke, og tilhørte senere Kammerherre Adeler. Denne lod i Aaret 1784 den nuværende Hovedbygning opføre og benyttede de nedbrudte Ruiner og Grundstene fra den gamle Slotsbank. Hans Frue hed Karen Basse Fønss, og i Følge hendes Testament blev i Aaret 1815 af dette Gods oprettet et Stambus for Kammerjunker, senere Kammerherre Niels Basse Fønss, som da i nogle Aar havde ejet Godsset og endnu er dets Besidder. Godsset bestaar af Hingsgavl og Fæns- eller Fævregaard med Til-

liggende, i alt Ager og Eng 8 Hartkorn 399 Tdr. 6 Skp., Skovstyld 1 Td. - Skp. - Fdl. 1 Albun, Møllestyld 8 Tdr. 7 Skp. Deraf drives der under selve Gaarden Hingsgavl 61 Tdr. 3 Skp. 3 Fdl. 1 Alb. og under Fænsogaard 34 Tdr. 1 Skp. - Fdl. 1½ Alb. Af Hovedgaardensjorderne ere desuden omtrent 21 Tdr. Hfl. bortfæstede. End videre hører til dette Stambus en Fideikommisskapital af 16,700 Daler samt Bejlby, Åsperup, Roerslev og Ravslunde Kirker; det matrikulerede Tiendehartkorn er over 196 Lønder. Begge Hovedgaardene ere bortforpagtede. Til Bolig for sin ældste Søn, der har forpagtet selve Hingsgavl, har Kammerherre Fønss i Aar (1856) opført en smuk gammel Stil.

DIS-Danmark

1 0 8 6 9 1